

«Прагматичний аспект перекладу сучасної англомовної художньої прози на матеріалі роману С. Майєр «Сутінки»

Для забезпечення високого рівня якості перекладу необхідно враховувати жанрово-стилістичну специфіку текстів оригіналу і перекладу, прагматичні фактори, що впливають на вибір варіанту перекладу, еквівалентність змісту оригіналу і перекладу тощо. Охоплюючи увесь процес і результат міжмовної комунікації, прагматичні аспекти мають важливе значення разом з різними іншими аспектами власне лінгвістичного характеру.

Визнання значущості прагматики при сприйнятті художнього тексту зумовило потребу вивчення цієї проблеми і в перекладознавчому ракурсі. Дослідження явища прагматики як проблеми художнього перекладу до цього часу залишається практично відкритим. Отже, актуальність даної роботи та теми визначається необхідністю системного вивчення прагматичного аспекту та особливостей перекладу англомовної літератури українською мовою, зокрема, а також сучасних вимог до перекладу, коли йде мова не лише про передачу змісту оригіналу, але й про оптимальне відтворення прагматичних характеристик тексту. Мета дослідження полягає у визначенні основних прийомів перекладу, які використав перекладач у даному творі, дати оцінку їх доцільності, або навпаки, недоречності використання певних прийомів та виявлення оптимальних перекладацьких рішень, зробивши порівняльний аналіз текстів оригіналу та вихідного.

Теоретичною базою для дослідження стали роботи Л. С. Бархударова, Т. А. Казакової, В. І. Карабан, В. Н. Комісарова, А. Н. Паршина, С. І. Влахова, С. П. Флоріна, Л. К. Латишева та інших вчених. В усіх дослідженнях, присвячених проблемі виникненню прагматичних аспектів, підкреслюються їх важлива роль у виборі способу їх передачі у мові перекладу.

Термін «прагматика», введений Ч. Моррісом як один із розділів семіотики, яку він поділив на семантику, синтактику і прагматику, згодом був модифікований і став позначати вивчення, походження, вживання і взаємодію знаків. Кожен знак має три види зв'язку, без яких він не може виконувати свою функцію. По-перше,

знак пов'язаний з тим, що він означає, що в семіотиці називається семантикою знаку. По-друге, існуючи в системі, знак пов'язаний з іншими знаками цієї системи. Це зв'язок складає синтактику знаку. І, нарешті, знак пов'язаний з людьми, які користуються ним як знаком, оскільки він може бути знайомий тільки для когось. Якщо людей, які сприймають даний предмет як знак, немає, то немає і самого знаку. Цей третій вид зв'язку є прагматикою знаку. Три види зв'язку становлять значення знаку, подану їм інформацію, завдяки чому знаки можуть використовуватися для формування та передачі змістовних повідомлень [1: 12]. Семантика і прагматика взаємодоповнюють одне одну. Часто семантичний опис йде від прагматичного, проте вірно і те, що прагматичний аналіз речення в цілому спирається на семантичний опис. Не існує семантики без прагматики – так само не існує і прагматики без семантики [2: 347].

Прагматика включає в себе стилістику і протиставляється граматиці і семантиці, за допомогою яких вона реалізується [1: 13]. Переклад означає розширення кола рецепторів повідомлення, включаючи у це коло рецепторів (слухачів або читачів) іншого типу. Завдання перекладу – зберегти характер впливу (прагматичні відношення), для чого можуть знадобитися зміни у самому повідомленні. Явища, пов'язані з прагматичними чинниками, тобто з мовцем, адресатом повідомлення і ситуацією комунікації, досить різноманітні, різнопланові і торкаються широкого спектру мовних явищ різних рівнів.

Ось наведемо приклад орієнтації висловлювань на особу в непрямих спонукальних мовленнєвих актах [4: 139]. Орієнтація реплік на особу, або особиста локалізація (адресованість) висловлювання, є одним з основних формалізаторів мовної поведінки. За допомогою особистої локалізації кодується інформація про що говорять, і адресата висловлювання: його статевої приналежності, соціальний статус, соціальні відносини, дистанції між співрозмовниками. Порівняємо орієнтацію в двох мовах: *«You must go back to your own country now and come to me another day, with them, you understand»* - *Зараз ти повинен повернутися до себе в країну і прийти до мене в інший раз, азом з ними, розумієш?*

Прагматика художнього тексту, крім цього, будується на кореляції таких її складових, як мовлення автора та персонажу. Як центральні універсалії

художнього тексту, ці категорії, кожна по-своєму, інформують читача, створюють образи, впливають на читача.

«For Heaven's sake give me back my cigarette case. »;" For heaven's sake, don't try to be cynical. "

- *Заради всього святого, поверніть мені портсигар. Заради всього святого, не намагайтеся бути цинічним.*

В цих прикладах директивна мета мовця виступає більш яскраво в реченнях і являє собою різноманітність способів вираження спонукання адресата до дії. Однак їх об'єднує бажання мовця змусити співрозмовника реалізувати його комунікативні наміри.

В англійському спонукальному реченні, як правило, немає підмета, хоча мається на увазі, що дію повинен виконувати той, кому адресоване повідомлення [3: 187]. Ось наприклад таке речення:

«Take her away to the red-room, and lock her in there. »;" Go out of the room; return to the nursery. »;" Silence! To your seats! »;" Go, then, into the library; take a candle with you; leave the door open; sit down to the piano, and play a tune. "

- *Заберіть її в червону кімнату й замкніть там. Вийди з кімнати і повернися в дитячу. Тихо! По місцях! Візьми свічку і піди в бібліотеку, двері залиш відкритою, сядь за піаніно і зіграй що-небудь.*

Завдяки літературному перекладу вдається досягти компроміс або розуміння між різними культурами. При перекладі художнього твору текст передається читачеві з урахуванням прагматичного аспекту.

Так як мовні акти можуть існувати тільки в ситуації спілкування, то, отже, вибір засобів вираження наказу залежить від соціального статусу комунікантів, їхні настрої, ставлення один до одного, від того, наскільки формальної є ситуація спілкування.

Підсумовуючи все сказане, можна зробити висновок, що переклад – мистецтво, яке вимагає знань не лише іноземної мови, але й культури, історії, психології іншого народу. Перекладач повинен відчувати нюанси іноземної мови, досконало володіючи власною мовою, бо мовні засоби перекладу знаходяться саме в мові перекладу. Саме тому за культуру мови слід боротися, показуючи приклади майстерного володіння художнім словом, яке несе в собі глибокий зміст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Азнаурова Э.С. Прагматика художественного слова / Э. С. Азнаурова. – Ташкент: Изд-во Фан Узбекской ССР, 1988. – 126 с.
2. Комиссаров В.Н. Прагматика перевода / В. Н. Комиссаров. – М.: Международные отношения. –1980. –С.106-116.
3. Коптілов В.О. Художній переклад і культура мови/ В. О. Коптілов // Теорія і практика перекладу. – Вип. 6. – 1981. –С.91-97.
4. Моррис Ч. У. Основания теории знаков. Семиотика / Ч. У. Моррис. –М.: Радуга, 1983. –336 с.